

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C40

ASIA: _____

Brittiläisissä olevan lähetystön rap. n:o 1.
Va. Asianhoitaja Suontausta.

12/11-41

Salainen

Bratislava SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 54/30

Bratislava SSA 12 P:NÄ marras KUUTA 19 41

VIITTAUS: N

..... P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
24/11/41	41
21/11/41	
5	040

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Bratislavan lähetystön
raportti n:o 1.

Lähetystö toimittaa oheisena kunnioitettavasti ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 1: "Slovakian ja Unkarin suhteista" 17 kappaleena.

Samu Sundt

V.a. asiainhoitaja.

Bratislavassa SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1

Bratislava:ssa 12 p:nä marras kuuta 19 41 24 412 he. 41

Asia: Slovakian ja Unkarin suhteista.

Slovakiassa ollut mielenosoituksia Unkaria vastaan. Slovakiassa vallalla selvä joskin hillitty revisionistinen henki. Huhuja Rumanian pyrkimyksestä Rumanian, Slovakian ja Kroatian välisen, Unkarin-vastaisen koalition luomiseen.

Slovakian ja Unkarin väliset suhteet ovat kuluneen syksyn aikana joutuneet uuteen vaiheeseen. Kuluneen syksyn aikana on Slovakiassa sattunut 3 - 4 Unkarin-vastaisia mielenosoitusta. Aivan erikoisen luonteen saivat Wienin välitystuomion vuosipäivänä (2/11) Bratislavassa ja useilla paikoin Slovakian maaseudulla tapahtuneet mielenosoitukset. Bratislavassa mielenosoittajat kulkivat k.o. sunnuntaipäivänä kulkueena pitkin katuja; sisäministeri Mach puhui mielenosottajille, jotka parhaasta päästä kuuluivat nuorisoon, kehoittaen heitä rauhallisesti hajaantumaan. Preschau'ssa mielenosoitukset saivat vakavamman luonteen. Sikäläinen unkarilainen kasino hävitettiin ja sen kirjasto heitettiin kadulle; kadulle heitettiin myös sairasvuoteella makaava kasinon sihtööri, ja hänen lasta odottava vaimonsa joutui sairaalaan.

Lähetystön lehtikatsauksessa n:o 2 on selostettu slovakialaisen lehdistön mielialoja Wienin välitystuomion vuosipäivänä. Mainittakoon tässä vielä yhteenvetona lehdistön suhtautumisesta, että kirjoitusten yleistä sävyä luonnehtii iskulause " slovakit varmoja oikeuden voitosta ", johon sisältyy selvä, joskin hillitty revisionistinen henki;

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

samalla lehdet melkein samanasaisesti vakuuttivat, ettei Wienin välitystuomareissa Saksassa ja Italiassa suinkaan ollut syytä siihen, että välitystuomio tuli Slovakialle niin ankaraksi kuin se tuli.

Unkarin tšekäläinen lähetystö (ministerinä tri Kuhl von Borsoshát ja l. sihteerinä tri Walter, molemmat olleet aikaisemmin Suomessa) on sitä mieltä, että mielenosoitukset ovat Slovakian viranomaisten inspiroimia. Tätä osoittaa tri Walterin mukaan m.m. se, että mielenosoittajia oli tullut ryhmissä junalla maaseudulta. Unkarilaiselta taholta myönnetään, että Unkarissa on äskettäin teloitettu neljä slovakialaista kansallisuutta olevaa henkilöä, mutta näitä ei teloitettu slovakkeina vaan sabotaasin harjoittajina ja lisäksi 14:n muun henkilön kanssa yhdessä. Mainittujen neljän slovakian tuomitseminen ei unkarilaisen käsityksen mukaan näinollen voi olla asiallisena aiheena mielenosoituksiin.

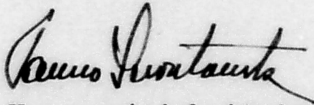
Bulgarian tšekäläinen lähettiläs Stratiev esitti tänään käsityksensä Slovakian ja Unkarin suhteista seuraavaan tapaan:

On ilmeistä, ettei Wienissä kaksi vuotta sitten langetettu välitystuomio voi merkitä Slovakian ja Unkarin välisten rajasuhteiden lopullista järjestelyä. Puhumattaakaan siitä, että Unkari jatkuvasti tähyilee vanhaa kruunauskaupunkiaan Poczonyitä (= Bratislava l. Pressburg) ja että Unkarissa on hyvin yleinen mielipide, joka jopa pitää Slovakiaa pääosaltaan unkarilaisena maakuntana, on riidatonta, että Unkarin alueella asuu huomattava määrä slovakkeja, kun taas Slovakiassa vuorostaan asuu unkarilainen vähemmistöryhmä. Minkäänlainen rajojen järjestely ei kuitenkaan voi tulla kysymykseen nykyisen sodan kestäessä.

On liikkunut huhuja siitä, että Rumania olisi herättämässä eloon Rumanian, Slovakian ja Kroatian välistä, Unkarin-vastaista koalitiota. Min. Stratiev mainitsi tiedustelleensa asiaa Slovakian pää- ja ulkoministeri Tukalta, joka oli vastannut, ettei miltään taholta ole tehty esitystä Rumanian, Slovakian ja Kroatian välisestä liitosta Unkaria vastaan. Min. Stratiev oli kuitenkin taipuvainen pitämään tietoa Rumanian jossakin muodossa tekemästä aloitteesta paik-

kansa pitävänä. Saksa, min. Stratiev lausui, ei nyt anna suostumustaan mainitunlaisen pikku ententeä muistuttavan koalition perustamiseen, mutta mahdollonta ei olisi, etteikö Saksa sodan jälkeen voisi antaa suostumustaan.

Slovakian, Kroatian ja Rumanian välinen kanssakäyminen on viime aikoina joka tapauksessa ollut erikoisen vilkasta. Vierailut seuraavat toisiaan. Rumanian tšekäläinen ministeri toimii aktiivisesti järjestäen konsertteja ja kutsuja. Äskettäin kävi Rumaniassa slovakialainen sanomalehtimiesretkikunta. Antonescu piti lehtimiehille puheen, jonka sävyä ulkopuolinen voi pitää suorastaan uhittelevana Unkaria vastaan, vaikka Unkarin nimeä ei mainittukaan.

V.a. asiainhoitaja

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C40

ASIA: _____

Bratislavassa olevan lähetystön rap. n:o 2.

V.a. Asiamiehitys Seonlausta.

29/11-41

Bratislava SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o

76/41

Bratislava

SSA

21

P:NÄ marras

KUUTA 19

41

VIITTAUS:

1/12-41

N

P:NÄ

KUUTA 19

P:TTY

n:o

5 040

VIITTAUS:

D. U. M.

/

19

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA:

Bratislavan lähetystön

raportti n:o 2.

Lähetystö toimittaa oheisena kunnioittavasti
ulkoasiainministeriölle poliittisen raporttinsa n:o 2
" Slovakian ja Unkarin suhteista II " 17 kappaleena.

V.a. asiainhoitaja

Bratislava SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2

Bratislavassa 20 p:nä marras kuuta 19 41

Asia: Slovakian ja Unkarin
suhteista II.

26 1413/ae. 41
1/12-41
5 C40

Slovakian ulkoministeriön kansliapäällikkö:
Slovakia ei puolestaan tahdo paisuttaa Slovakian
ja Unkarin välisten suhteiden merkitystä, mutta
Unkarilla on huono tahto, mitä osoittaa m.m. eräs
"Svenska Dagbladetin" uutinen. - Italian minis-
teri: Slovakian ja Unkarin suhteita, jotka ovat
paikallisluontoisia, ei pidä ottaa traagillisesti;
viittaa samalla tuleviin järjestelyihin ta-
savertaisella pohjalla.

Slovakian ulkoministeriön kansliapäällikkö, ministeri Mracna selosti minulle äskettäin Slovakian suhteita lähinaapureihinsa ja erikoisesti Unkariin ja Romaniaan seuraavasti.

Rumanian kauppaministerin Marinescun äskeisestä käynnistä Bratislavassa min. Mracna mainitsi, että käynti oli pelkkä vierailu, ilman että mitään kaupallisia neuvotteluja olisi käyty. Min. Marinescun olisi pitänyt tulla Bratislavaan jo syyskuussa Tonavan messuille, mutta kun hän sai silloin kirjallisen kutsun myöhästyneenä, järjestettiin vierailu nyt. Käynti kuuluu, min Mracna korosti, niihin vierailuihin, joita minkä hyvänsä kahden ystävyys-suhteissa olevan maan välillä aina tapahtuu. Tällä min. Mracna halusi ilmeisesti lausua, ettei käynnillä olisi ollut poliittista merkitystä.

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

UE 2: A 4.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Slovakian ja Unkarin suhteita min. Mracna selosti seuraavasti.

Wienin välitystuomio, jonka kautta Slovakian pinta-ala väheni n. 49.000 km²:stä n. 38.000 km²:iin, ei itse asiassa ollut suunnattu Slovakiaa, vaan silloista Tsekkoslovakiaa vastaan; lisäksi Slovakia oli silloin vielä tuntematon. Kuka hyvänsä välitystuomari (eikä siis vain Saksa ja Italia) olisi niissä olosuhteissa voinut langettaa tuomion samoin. Nyt on asianlaita aivan toinen; Slovakia ja sen poliittinen suuntaus ovat tunnetut, ja jos välitystuomio langetettaisiin nyt, olisi tulos, min. Mracna vakuutti, epäilemättä toinen. V. 1938 julistettu Wienin välitystuomio ja keväällä 1939 Unkarin kanssa tehty "pakkosopimus", jonka johdosta Slovakia joutui jälleen luovuttamaan slovakialaisia alueita, jotka Unkari oli vähän aikaisemmin väkivalloin miehittänyt, ovat luoneet tilanteen, että Unkarissa on 600.000:n suuruinen slovakialainen vähemmistö, unkarilaisen Slovakiassa olevan vähemmistön ollessa vain n. 10 % mainitusta luvusta. (Min. Mracnan esittämiin lukuihin vertaamista varten ja osoitukseksi siitä, miten häilyviä arvioinnit tämän Euroopan osan väestösuhteista eri tahoilla ovat, mainittakoon, että eräs tšekäläinen, kansallisuudeltaan unkarilainen yliopistomies arvioi Slovakiassa olevien unkarilaisten luvuksi n. 100.000, ja että Unkarin tšekäläisen lähetystön virkamiehet ilmoittavat Slovakiassa olevien unkarilaisten luvuksi 130 - 150.000.)

Äskeisistä Slovakiassa sattuneista Unkarin-vastaisista mielenosoituksista min. Mracna lausui, että niiden syntyminen oli itse asiassa luonnollinen, sillä kuluneen syksyn aikana on matkustajien mukana tullut yhä uudestaan tietoja siitä, kuinka Unkarin viranomaiset pidättelevät slovakkeja. Min. Mracna ei tahtonut väittää, että Unkarissa äskettäin tapahtunut viiden slovakin teloitus olisi tapahtunut juuri sen vuoksi, että k.o. henkilöt olivat slovakkeja. Slovakian hallitus ei tahdo paisuttaa näitä teloitustapauksia, min. Mracna lausui, mutta Unkari ei vielä lähkään ole antanut vastausta Slovakian asiasta tekemään esitykseen.

Min. Mracna väitti lisäksi, että Unkari harjoittaa

Unkarissa olevaa slovakialaista vähemmistöä kohtaan suora-naista kansallisuussortoa. Kun Slovakian taholta oli tehty esitys, että slovakialainen vähemmistö saisi luvan poliittiseen järjestäytymiseen puolueeksi, oli Unkarin taholta n. vuosi sitten tähän suostuttu, mutta samalla kiirehditty muodostamaan puoluehallitus, jossa oli pelkästään Budapestille uskollisia henkilöitä. Kun slovakit sittemmin uudistetun esityksen jälkeen saivat myös luvan puolueen perustamiseen ja jäseneksi ilmoittautuminen alkoi, pidätettiin jäsenilmoituskaavakkeiden levittäjiä valtiolle vaarallisen propagandan teosta. Kaikki tämä, min. Mracna lausui, ei voi olla vaikuttamatta Unkarissa olevien slovakien haluun esiintyä julkisesti slovakkeina.

Toisena esimerkkinä Unkarin epäystävällisestä suhtautumisesta min Mracna mainitsi lehdistön. Unkarissa saa ilmestyä siellä olevaa, 600.000:een nousevaa slovakialaista vähemmistöryhmää varten varsinaisesti vain yksi slovakiankielinen lehti, sekin vain viikoittain ja nelisivuisena. (Unkarissa on äskettäin ryhdytty julkaisemaan toistakin slovakiankielistä lehteä, mutta se on min. Mracnan mukaan vain Budapestin äänitorvi). Slovakiassa olevaa, min. Mracnan ilmoituksen mukaan n. 60.000 suuruista unkarilaisryhmää varten sensijaan ilmestyy kaksi unkarinkielistä päivälehteä. Toinen lakkautettiin aivan äskettäin, mutta lakkauttamisen min. Mracna väitti johtuneen siitä, että lehden omistaja, juutalainen, olisi syyllistynyt johonkin kriminaaliseen tekoon.

Raportissani n:o 1 olen maininnut huhuista, joiden mukaan Rumania olisi osoittanut aktiivisuutta jonkinlaisen Rumanian, Kroatian ja Slovakian välisen koalition luomiseksi Unkaria vastaan. Min. Mracna mainitsi myös nämä huhut kiistämällä jyrkästi niiden todellisuus pohjan ja katsoi kysymyksen olevan unkarilaisesta propagandapelistä. 15.9. oli "Svenska Dagbladet" julkaissut uutisen, että Rumania, Kroatia ja Slovakia suunnittelisivat Unkarin jakoa ja että Bratislavassa olisi pidetty näiden valtioiden välinen neuvottelu. Seuraavana päivänä oli ruotsalainen sanomalehtimies Renborg tiedustellut Auswärtiges Amtissa pidetyssä lehtikonferenssissa "Svenska Dagbladetin" uutisen paikkansapitäväisyyttä jättäen tällöin mainitsematta olevansa uutisen antaja. Että lehtimies oli jättänyt mainitsematta ole-

vansa uutisen antaja ja että hän lisäksi puhuu sujuvasti unkaria, katsoi min. Mracna osoittavan, että tässäkin tapauksessa oli kysymys Unkarin aloitteesta syntyneestä jutusta.

Italian tšekäläinen ministeri, kreivi Roncalli, joka äskettäin otti omasta aloitteestaan puheeksi Slovakian ja Unkarin väliset suhteet, osui ilmeisesti oikeaan sanoessaan niistä tällöin, että niitä ei pidä ottaa traagillisesti. Nämä suhteet ovat, hän sanoi, enemmän psykologinen kuin poliittinen kysymys: kahden rajanaapurin kesken käydään vanhastaan lehtikampanjaa, jolloin Unkarissa puhutaan mielellään Pyhän Tapanin aatteesta ja Slovakiassa taas mielellään viitataan Unkarin harjoittamaan sortoon. Kysymys on kuitenkin vain enemmän paikallislaituisesta rajajärjestelystä ilman suurpoliittista taustaa; siten ei k.o. aluekysymyksiä voida verrata esim. Italian päämääriin tai Suomen elintärkeisiin turvallisuusvaatimuksiin. - Italian ministeri lisäsi vielä, että slovakialaiselta taholta huomautetaan hänelle usein siitä, että Italia oli Wienin välitystuomion aikana puoltanut yksipuolisesti Unkaria; mutta, kysyi ministeri, mitä muuta olisi Italia voinut tehdä, kun toisella puolen oli Unkari, joka maailmansodasta lähtien on ollut Italian ystävä, ja toisella puolen aivan tuntematon suure Slovakia, joka silloin ei ollut vielä edes täysin itsenäinen. Kun kerran taas kokoonnutaan vihreän pöydän ääreen, ovat molemmat riitapuolet tasavertaisia.

Kreivi Roncalli lausui vielä, että kun hänellä on useita unkarilaisia metsästystovereita sekä Unkarissa että Slovakiassa, syytetään häntä slovakien taholta unkarilaismielisydestä. - Mitä mainittuun seuraelämäpuoleen tulee, valitti tšekäläinen Gardista-lehti äskettäin, että slovakit antavat itsestään muiden kansallisuuksien rinnalla huonon kuvan "pukeutuessaan väärin" ja esim. antaessaan unkarilaisten täyttää 70 % konserttisalin paikoista.

V.a. asiainhoitaja:

Arvo Pirola

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 40

ASIA:

Bratislavassa olevan lähetystön raportti n:o 3.

v. a. Asiakirjojen Suontaus

7/12 1941.

Salainen

Bratislava..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ nro 102/52

28/113 Gal. S-41

Bratislava SSA 8 P:NÄ joulukuuta 19 41.

15/12-41

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY nro.....

5 C 40

VIITTAUS: D. U. M. / 19.....

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Bratislavan lähetystön
raportti n:o 3.

Oheisena lähetystö toimittaa kunnioittavasti
ulkoasiainministeriölle poliittisen raporttinsa n:o 3:
" Tietoja Unkarin aktiivisuudesta " 17 kappaleena.

V.a. asiainhoitaja: *Jauno Kurta*

Bratislava

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3

Bratislavassa 7 p:nä joulukuuta 1941.

28/4/13 Pal. S-41.

Asia: Tietoja Unkarin aktiivi-
Suudesta.

19/11 -41

5. C 40

Eilisessä salasähkeessäni saatoin ilmoittaa ulkoasiainministeriölle, että Saksan ulkoasiainministeri von Ribbentrop on parhaillaan Unkarissa "metsästysmatkalla". Tiedon antoi minulle luottamuksellisesti Unkarin tšekäläisen lähetystön v.a. asiainhoitaja Walter, joka suhtautui ministeri Ribbentropin oleskeluun Unkarissa hyvin toivehikkaasti.

Samalla asiainhoitaja Walter ilmoitti minulle, että Unkarin tšekäläisen ministerin jo noin kuukauden kestänyt poissaolo johtuu Unkarin ja Slovakian välisistä suhteista. Ministeri Kuhl von Borsoshatan poistui Bratislavasta marraskuun alussa Slovakiassa sattuneiden unkarilaisvastaisten mielenosoitusten jälkeen. Asiainhoitaja Walter ilmoitti nyt olevan mahdollista, että ministeri palaa ensi viikolla, kun Slovakian pää- ja ulkoministeri Tuka oli 5.12. ilmoittanut Slovakian suostuvan kaikkiin Unkarin tekemiin esityksiin, jotka koskevat Slovakiassa olevaa unkarilaista vähemmistöä. Slovakia on m.m. sitoutunut maksamaan 1 milj. kr:n suuruisen vahingonkorvauksen marraskuun mielenosoituksissa kärsimään joutuneiden unkarilaisten hyväksi sekä vapauttamaan lukuisia pidätettyinä olevia unkarilaisia. Niinikään on Slovakian hallitus suostunut takamaan unkarilaiselle vähemmistölle eräitä oikeuksia, joiden asiainhoitaja Walter lausui merkitsevän sitä, että unkarilainen vähemmistöryhmä on saamassa status quo'n, s.o. sa-

JAKELUOHJE:

.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
 Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
 Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
 Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

man oikeusaseman, joka sillä oli Tsekkoslovakiassa mutta jonka Slovakia on siltä kieltänyt.

Asiainhoitaja Walter mainitsi vielä, että ellei Slovakian hallitus olisi suostunut k.o. Unkarin esityksiin, Unkarin olisi ollut puututtava muihin keinoihin. Mitkä nämä keinot olisivat, jätti asiainhoitaja Walter mainitsematta; mahdollisesti on annettu ymmärtää, että Unkarin ministeri tullaan pahimmassa tapauksessa julkisesti kutsu-
maan kotiin.

Mainittakoon tässä yhteydessä, että eilen eräs slovakialainen virkamies, joka työskentelee myös propagandavirastossa, selostaessaan laajasanaisesti unkarilaisten julmuuksia "slovakialaisia marttyyrejä" kohtaan, puolittain valittaen totesi pää- ja ulkoministeri Tukan olevan "yleisistä syistä" hyvin "maltillisen" Unkarin suhteen, mistä m.m. on johtunut, että slovakialaisia lehtiä on kielletty kirjoittamasta mitään Unkaria vastaan.

V.a. asiainhoitaja:

Arvo Suontaka

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 40

ASIA:

Bratislavassa oleva lähelyksä raportti n:o 4.

v.g. Asiamiehitys Puontaus

17/12 1941.

n Bratislava SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen

31/4/3

41

KIRJELMÄ n:o 126/66

Bratislava SSA 18 P.NÄ joulukuuta 1941

29/12-41

VIITTAUS:

N 5 C 40

P.NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Poliittinen raportti n:o 4.

Oheisena saan toimittaa kunnioittavasti ulkoasiainministeriölle Bratislavan lähetystön poliittisen raportin n:o 4: "Hajatietoja Slovakiasta" 17 kappaleena.

V.a. asiainhoitaja: *Jouko Suutari*

Bratislava SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 4

Bratislavassa 17 p:nä joulukuuta 1941.

Asia: Hajajätietoja
Slovakiasta.

No	31/413 Sal.	41
29/12-41		
KYHÄKÄ	UUSIKU	
5	C 40	

Slovakian elintarviketilanteesta.

Slovakian ulkopuolella on se käsitys hyvin yleinen, että Slovakia olisi elintarvikkeiden ja muiden kulutustarvikkeiden saannin suhteen nykyään jonkunlainen keidas keskellä sotaikäyvä Eurooppaa. Epäilemättä onkin tilanne Slovakiassa parempi kuin monessa muussa maassa. Esim. elintarpeita näkee kauppoissa tavattoman runsaasti ja siirtomaatavara-kaupoista saa kahvia, teetä, appelsiineja, mandariineja y.m. tosiasiallisesti rajoituksitta. Voita, kananmunia ja maitoa sensijaan on vaikeasti saatavissa. Jalkineet on äskettäin pantu kortille, ja polttoaineet sekä viljatuotteet ovat olleet kortilla jo jonkun aikaa; kangastavarain myyntiä ei ole rajoitettu.

On kuitenkin huomattava, että kulutustarvikkeiden hinnat osoittavat kiihtyvää noususuuntaa. Tästä osaltaan johtuu, että vähittäiskaupassa on havaittavissa hyvin hermostunut mieliala; suoranainen ostopaniikki vallitsi Bratislavassa lokakuun lopulla ja marraskuussa, niin että kauppakadut olivat täynnä paketteja kantavia ihmisiä. - Kun pääkaupungin kauppoissa kaikesta ostokiihkosta huolimatta on jatkuvasti saatavissa esim. kahvia ja teetä, sanotaan sen johtuvan siitä, että ostokykyisen yleisön piiri on hyvin rajoitettu maaseutuväestön ja työläisten ollessa niin köyhää, etteivät ne yleensäkään voi ostaa paljon esim. kahvia ja teetä varastoimisesta puhumattakaan.

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Slovakian elintarvikkeiden hintaindeksi on vuoden alusta lukien lokakuun loppuun noussut virallisten tilastojen mukaan 118:sta 143:een (I 1939= 100; kasvikkunnasta saadut tuotteet 117 - 136 ja eläinkunnasta saadut tuotteet 119 - 148). Marras - joulukuussa on hintataso jatkuvasti noussut.

Kun jonkun aikaa sitten Bratislavassa ei ollut saata- vissa lainkaan lihaa eikä rasvaa, syntyi huhu, että elin- tarpeita vietäisiin suuressa määrin Saksaan. Viralliselta taholta kuitenkin selitettiin pulan johtuvan siitä, ettei maanviljelijäväestö voinut tähän vuodenaikaan toimittaa ta- varoita markkinoille ja että myös spekulointia esiintyi. Myös katsoi Slovakian hallitus olevan syytä kumota huhut, että Slovakian lukuisissa hotelleissa ja täysihoitoloissa syötettäisiin ja vaatettaisiin Slovakian valtion kustan- nuksella saksalaisia lapsia. Samassa yhteydessä myönnettiin, että Slovakiassa oli hoidettavana väliaikaisesti 17.000 sak- salaista lasta, mutta Saksan selitettiin täysin maksavan näiden täsihoidon. - Olen myöhemmin saanut useilta tahoilta kuulla, m.m. paavin tšekäläiseltä asiainhoitajalta, joka ex officio on hyvin perillä Slovakiassa suoritettavasta hyvän- tekeväisyystoiminnasta, että Slovakiassa on nyttemmin hoi- dettavana 60.000 saksalaista lasta, joiden täsihoidosta Saksa maksaa 30 kr. päivältä; maksu tapahtuu kuitenkin clearingitse.

Slovakian kuluvan vuoden viljasato arvioitiin vielä syyskuussa virallisesti n. 25 % paremmaksi kuin edellisenä vuonna. Myöhempien epäedullisten sääsuhteiden sanotaan kui- tenkin vaikuttaneen vuodentuloon haitallisesti. Vihannessa- to oli hyvä; tämä koskee erittäinkin sokerijuurikassatoa se- kä määrän että laadun puolesta.

Kroatian v.a. asiainhoitaja Kroatian oloista.

Kroatian tšekäläinen v.a. asiainhoitaja Malvic valit- ti minulle äskettäin, etteivät kroatialaisten itärintamalla taistelevien yksikköjen suoritukset pääse yleisessä tietoi- suudessa täysin oikeuksiinsa senvuoksi, etteivät kroatialai- set yksiköt toimi yhtenäisenä osastona eikä niiden yhteydes- sä myöskään toimi kroatialaista tiedoituspalvelua. Hän mai-

nitsi kroatialaisten, jotka vanhastaan on tunnettu hyväksi merimieheksi, toimivan Mustalla merellä merivoimissa sekä myös maarintamalla Asovan meren suunnalla. Kroatialaisten tappiot Asovan meren suunnalla (Rostov - Mariupol) ovat aivan viime aikoina olleet erittäin raskaat, n. 2000 miestä. (Kroatialaisten joukkojen kokonaislukua kertojani ei maininnut.) - Edelleen hän kertoi, että Saksan taholta oli annettu puolittainen lupaus siitä, että Kroatia sodan jälkeen saa rannikkonsa puolustusta varten käytettäväkseen joi-takin keveitä laivastoyksiköitä.

Asiainhoitaja Malvic väitti edelleen aivan varmasti, että Italiassa on osuutensa Kroatiassa jatkuviin kapinallisuuksiin, koska Italia aseistaa jatkuvasti kapinallisia toimien siten, kuten Malvic mainitsi, vanhan ohjeen "divide et impera" mukaan. Samaa olen kuullut väitettävän myös slovakialaiselta taholta.

Kroatian huoltotilanteen asiainhoitaja Malvic sanoi olevan erittäin vaikean. Peltoala oli tänä vuonna tavallista pienempi laajojen linnoitustöiden takia, ja sodan jaloissa hävisivät varastot. Kiertelevät kapinalliset joukot ovat myös aiheuttaneet paljon vahinkoja m.m. hävittämällä varastoja. Pääasia Kroatian yleisen rauhoittumisen kannalta on, asiainhoitaja Malvic lausui, että Kroatia kestäisi seuraavaan satoon saakka. Tilanteen Kroatiassa tekee kaikkien aineellisten vaikeuksien lisäksi vaaralliseksi kansan henkinen taso, joka ei näinä kuuhunta-aikoina anna takeita kestävydestä: n. 40 % Kroatian väestöstä on edellämäinitun kertojan mukaan lukutaidotonta.

Itärintamaa koskevia hajatietoja.

Muun tšekäläisen propagandaviraston virkamies selitti 17.12., että Saksan puoleiselta Tonavan rannalta viime päivinä kuuluneet räjähdysmerkit merkitsivät sitä, että saksalaiset räjäyttävät tsekkien aikoinaan rakentamia, Bratislavan kohdalla länteen suuntautuvia bunkkereita saadakseen rautaa Karpaattien itärinteille. Krakovasta aina Rumanian rajalle saakka rakenteilla olevia linnoituslaitteita varten. Sama kertoja sanoi herättäneen suurta huomiota sen,

että saksalaisten joukkojen Slovakiassa käyttämien marssi-
teiden viitoitus on näinä päivinä muutettu vastaamaan län-
teen päin tapahtuvaa joukkojen siirtoa. Edelleen hän mainit-
si, että talvimajoitusta varten on itärintamalle siirretty
kaikkiaan nelisenkymmentätuhatta rautatievaunua.

V.a. asiainhoitaja: *Jouko Luoma*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Oyo.

ASIA:

Pratslavassa oleva lähetyksi rap. n:o 5.

V.a. Asiamiehittäjä Suontesta.

30/12 1941.

Salainen

Bratislava SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o

143/73

Bratislava SSA 30 P:NÄ joulukuuta 1941.

3 225 Sal 42

14/1-42

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C40

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkosaiainministeriö LLE

ASIA: Poliittinen raportti n:o 5.

Lähetystö toimittaa oheisena kunnioittavasti ulko-
asiainministeriölle poliittisen raporttinsa n:o 5: "Slo-
vakian valtiollisista oloista" 17^x kappaleena.

V.a. asiainhoitaja: *Jouko Puustiantz*

*x Oheisena 7 kappaletta; loput 10 toimitetaan seu-
raavana kuriiripostina.*
Jouko Puustiantz

Bratislava SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5

Bratislava:ssa 30 p:nä joulukuuta 1941.

3 225 Sal 42

14/1-42

Asia: Slovakian valtiollisista
oloista.

5 C40

Unkarilaisen puolueen rekisteröimisen jälkeen Slovakiassa 3 puoluetta: Hlinka-puolue, saksalainen ja unkarilainen puolue. Saksalaisen kansanryhmän asema hyvin vahva. Unkarilainen väestöryhmä edelleenkin taisteluasenteessa " Pyhän Tapanin perinnön " merkeissä. Slovakian autoritäärisen hallituksen asema ei helppo vähemmistöjen ajaessa omia etujaan ja myös slovakialaisessa kansainneksessä ilmetessä tyytymättömyyttä varsinkin taloudellisen kehityksen johdosta. - Saksan lähettiläs Slovakian poliittisen elämän luonteesta. - Slovakian asema "uuden Euroopan" talousjärjestelmässä.

Niihin saavutuksiin, jotka Unkari ajoi äskettäin läpi, kuuluu myös unkarilaisen puolueen rekisteröiminen. - Se, että Slovakian oli lopultakin annettava unkarilaiselle puolueelle virallinen asema, johdettiin epäilemättä siitä, että Unkari käytti taitavasti hyväkseen Slovakiaassa syksyllä sattuneita mellakantapaisia unkarilaisvastaisia mielenosoituksia ja yleistä kansainvälistä tilannetta, joiden johdosta Slovakia tällä kertaa jäi ilman Saksan tehokasta tukea.

Unkarilaispuolueen rekisteröimisen ymmärtämiseksi on pidettävä

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mielessä Slovakian hallitusmuodon kansanryhmiä koskevat määräykset. Hallitusmuodon mukaan ovat valtiovallasta osallisia Slovakian kansa Hlinkan slovakialaisen kansanpuolueen (l. Slovakian kansallisen yhtenäisyyspuolueen) kautta sekä kansanryhmät (vähemmistöryhmät) poliittisten puolueitten kautta, "mikäli puolue ilmentää koko kansanryhmän poliittista tahtoa". Jo hallitusmuodon vahvistamisen aikoina unkarilaispuolueen johtaja, kreivi Esterházy korosti viimeksimainitun varauksen vaarallisuutta, ja unkarilaispuolueen vasta nyt tapahtunut rekisteröiminen osoittaa, ettei hänen pelkonsa ollut turha.

Slovakiassa on nyt siis kolme puoluetta: Hlinka-puolue, saksalainen puolue sekä unkarilainen puolue. V. 1938 toimitetun väestönlaskennan mukaan jakaantuu Slovakian 2.7 milj. suuruisen väestö kansallisuuksittain seuraavasti: slovakkeja 2.3 milj. (84.56 %), saksalaisia 128.000 (4.74 %), tsekkejä 93.688 (3.46 %), ruteeneja 79.000 (2.94 %), unkarilaisia 67.000 (2.49 %), mustalaisia 27.000 (0.98%), sekä juutalaisia kansallisuuden mukaan laskettuna 29.928 (1.11 %) tai uskontunnustuksen mukaan laskettuna 87.487 (3.23 %). Väestönlaskentaa vastaan, joka ilmeisesti ei ollutkaan teknillisesti asianmukaisesti toimitettu, ovat sekä saksalaiset että unkarilaiset esittäneet vastaväitteitä, kummaltakin taholta omasta väestöryhmästä esitetyn arvion lähennellessä 150.000. - Vienin välitystuomion johdosta tapahtuneista suurista aluelohkaisuista huolimatta ei Slovakiaa vieläkään voida läheskään pitää yhtenäisenä kansallisuusvaltiona.

S a k s a l a i n e n kansanryhmä ja puolue ovat vahvasti organisoidut. Saksalaispuolueen ja Slovakian hallituksen suhteet ovat ulkonaisesti erinomaiset. Karpaattisaksalaisten vahva asema emämaan liepeillä ilmenee m.m. saksalaisen valtiosihteerin virassa. Valtiosihteerillä, jonka alaisena on sihteeristö, on laajat oikeudet intervenoida ja tehdä aloitteita kaikissa saksalaisia koskevissa asioissa. Opetus-

ministeriössä on saksalainen osasto ja sisäasiainministeriössä saksalainen jaosto. Slovakian puolustusvoimissa saksalaiset ovat omina osastoinaan - jalkaväkikivataljoona ja tykistöosasto. Saksalaisten tietojen mukaan saksalaiseen puolueeseen kuuluu nykyään 80.000 jäsentä ja saksalaiseen nuorisojärjestöön 20.000. - Kansallissosialistinen suunta on kohdannut eniten vastustusta Zipsin seudun vanhemmassa saksalaispolvessa, joka historiallisten perinteiden mukaisesti on liittynyt unkarilaisiin.

Saksan tšekäläisessä suurilukuisessa lähetystössä on kansallissosialistisen puolueen virkamiehillä johtavat paikat. Ministeri Ludin käyttää käyntikortissaankin nimitystä SA-Obergruppenführer ja myös hänen adjutanttinsa ja ensimmäinen lähetystöneuvos ovat nimettyinä myös puolueen virkamiehinä. Puolueen mainitsemisella on Slovakiassa suurempi merkitys kuin muualla ulkomailla.

Suuri osa Slovakian saksalaisia on verrattain myöhään tänne siirtyneitä (siirtyminen on ollut vilkasta erittäinkin sudeettisaksalaisilta alueilta; m.m. kansanryhmän johtaja, valtiosihteeri Karmasin on sudeetti). Sama on asian laita t s e k k i e n suhteen, joiden siirtyminen Slovakiaan alkoi varsinaisesti maailmansodan jälkeen. Tsekkien nykyiseen asemaan painaa leimansa se, että Slovakia jo autonomia-asteellakarkoitti maasta tuhansittain tsekkiläisiä virkamiehiä ja muuta sivistyneistöä, mistä m.m. johtuu, että pätevien voimien puutteessa on parhaillaan täyttämättä ainakin 150 tuomioistuipaikkaa. Toisaalta on kuitenkin huomattava, että tsekeillä kaikesta heitä kohtaan tunnetusta virallisesta vastenmielisyydestä huolimatta on länsislaavien johtavan kansallisuuden jäsenenä suurempi merkitys kuin mitä yksistään lukumäärän perusteella voisi päätellä.

Slovakian u n k a r i l a i s e t saavuttivat äskettäin heille tehdyissä myönnytyksissä paljon (s.o. Tsekkoslovakian aikuisen status quo'n). Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että valistunut ja kansallistietoinen unkarilainen vähemmistöryhmä olisi luopunut "Pyhän Tapanin perinnön" värittävästä taisteluasenteestaan Slovakian valtion pii-

rissä. Unkarilaisuuden vaikutus Slovakian yhteiskuntaelämässä on hyvin voimakas, mitä osoittaa m.m. se, että unkarinkieli käy slovakian- ja saksankielen rinnalla kolmannesta "maankielestä".

Slovakian autoritäärisen hallituksen asema ei suinkaan ole helppo huolimatta siitä, että maan huoltotilanne muihin Euroopan maihin verrattuna on nykyään vieläkin erinomainen. Monien vähemmistöryhmien ajaessa omia rajoitettuja etujaan hallituksen on pyrittävä nuoressa valtiossa vakaannuttamaan valtakunnallista ajatusta. Tähän vakaannuttamistehtävään kuuluu myös slovakialaisen väestöaineksen valtiollinen kasvatus. Slovakia on valtiollisena kokonaisuutena melkein vailla perinteitä; Slovakialla ei nykyään ole tarpeeksi puhtaasti slovakialaista ainesta edes virkamiehiksi ja koko slovakialainen sivistyselämä on hyvin ohutta. Työväestön ja maalaisväestön suuri köyhyys on asettanut rajansa myös henkiselälle valistukselle. Uskonto on varsinkin maaseudulla voimakas yhteiskunnallinen tekijä, jolla on myös poliittinen puolensa. Se, että vain yksi slovakialainen puolue on sallittu, ei suinkaan merkitse slovakialaisen kansanaineksen yhtenäisyyttä; kuvaava on tässä suhteessa tšekäläisen Gardista-lehden äskettäin tekemä toteamus: "- ja tänään voimme todeta sellaista, mikä muistuttaa puoluekihoittajien onnettomasta ajasta, vain sillä eroituksella, että se, mikä ennen tehtiin julkisesti, tehdään nyt salaa". - Yhtenä peruspiirteenä hallituksen jäsenten julkisessa esiintymisessä on "tyytymättömien ja nurisijain" tuomitseminen ja tällöin sen seikan korostaminen, etteivät lisääntyvät taloudelliset vaikeudet johdu Slovakian valtiosta vaan yleisistä syistä.

Saksan lähettiläs Ludin mainitsi minulle äskettäin, että slovakialaisten ainoa politiikka on ruoka; tällä hän tarkoitti, että slovakit yleensä ovat harmittomia ihmisiä, jotka eivät harrasta valtiollisia asioita eikä "putscheja", mutta ovat kärkkäät nurisemaan, kun heidän leipänsä ei ole yhtä leveä kuin ennen. Kommunismin levinneisyydestä Slovakiassa min. Ludin mainitsi, että kommunisteja on Slovakiassa jatkuvasti perintönä Tsekkoslovakian ajoilta, niin että on syytä määrättyyn varovaisuuteen.

Kaikista vaikeuksista huolimatta Slovakian hallitus työskentelee voimakkaasti valtion rakentamiseksi. Rakentamisen taloudelliset edellytykset ovat kaikista päättäen olemassa, miinin viittavat m.m. suuret voimalaitos- ja muut investoinnit tänäkin vuonna. M.m. meijereitä rakentamalla pyritään kehittämään maataloutta. Siinä kaakkois-Euroopan valtioiden taloudellisessa työnjaossa, josta puhutaan "uuden Euroopan" yhteydessä, näyttää Slovakian erikoistehäväksi tulleen - maataloutensa omavaraistamisen ohessa - erikoisesti maitotalouden ja öljysiemenviljelyksen kehittäminen mahdollisimman tuottavaksi. Kun Saksan nauttima clearing-luotto nousee jo yli kahden miljardin kruunun ja clearingtilanteessa niinollen on havaittavissa huomattavia "häiriöitä", pyritään tilannetta parantamaan m.m. meijerikoneistojen ja maatalouskoneiden tuonnilla Saksan kautta.

V.a. asianhoitaja:

Kaarlo Purtaanta